

Анатолій Каляєв

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ У МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЯХ ООН І ОБСЄ

У статті простежується участь Збройних сил України у миротворчих операціях ООН і ОБСЄ у відповідності до законодавчих актів України.

Ключові слова: миротворчі операції, миротворчий контингент Збройних Сил України, міжнародні договори України, ООН, ОБСЄ.

В статье прослеживается участие Вооруженных Сил Украины в миротворческих операциях ООН и ОБСЕ.

Ключевые слова: миротворческие операции, миротворческий контингент Вооруженных Сил Украины, международные договора Украины, ООН, ОБСЕ.

The article outlines the participation of the Ukrainian Armed Forces in UN and OSCE peacekeeping operations in accordance with legislation of Ukraine.

Key words: Peacekeeping Operations, Peacekeeping Contingent, Armed Forces of Ukraine, International Treaties, UNO, OSCE

Україна, котра на законодавчому рівні заявила про бажання і консолідацію зусиль у миротворчій діяльності, проводить дедалі більшу асигнацію ЗСУ щодо залучення останніх у миротворчі контингенти світу. Їхня участь у миротворчих операціях стає дієвим чинником підвищення авторитету держави на міжнародній арені, важливим фактором співпраці з іншими країнами.

Дана тема продовжує привертати увагу вітчизняних науковців. Окремі її аспекти висвітлювали О. Бодрук, В. Бруз, Л. Головатюк, В. Гречанінов, В. Гудим, О. Дзьбань, О. Клименко, І. Коропатнік, О. Мельник, В. Смолянюк, Я. Радиш, В. Шамрай та ін. Водночас слід визнати, що відсутні комплексні дослідження даної теми.

Мета статті – простежити участь Збройних Сил України у миротворчих операціях ООН і ОБСЄ.

Організація Об'єднаних Націй перебуває у центрі розгалуженої системи великих і малих міжнародних організацій. Завдяки своєму

майже універсальному кількісному складу, всеохоплюючому мандату, широкому діапазону діяльності та інституціональній присутності на глобальному, регіональному й національному рівнях, вона впродовж 60 років після Другої світової війни була найвпливовішою міжнародною організацією глобального рівня, що виконувала роль арбітра у міжнародних суперечках, послаблювала напруження, сприяла зміцненню міждержавної стабільності і стала важливим інструментом попередження військових дій та збройних конфліктів. Їй по праву належить авторство ідеї про використання засобів міжнародного впливу для вирішення головного завдання забезпечення миру та безпеки на Землі [22, с. 47].

Головну відповідальність за підтримання міжнародного миру і безпеки покладено на Раду Безпеки ООН, яка, по суті, й відіграє вирішальну роль у зміцненні безпеки та стабільності в Євroatлантичному регіоні. РБ ООН приймає рішення про припинення вогню, направлення груп та місій до зони збройного конфлікту або проведення операцій з підтримання миру (ОПМ) силами військових контингентів держав – членів ООН під егідою останньої [23, с. 61].

Протягом ряду років Україна виступає як значний контрибутор військового і цивільного персоналу до операцій ООН з підтримання миру. За його кількістю наша держава стабільно обіймає провідне місце в групі перших 20-30 країн серед більш ніж 80 держав-учасниць ОПМ ООН. На сьогодні представники України беруть участь в 10 таких операціях. Географія цих миротворчих місій, до складу яких входив український персонал, охоплювала Боснію та Герцеговину, Хорватію (місії ООН у Східній Славонії та на Прелакському півострові), Косово (СРЮ), Македонію, Анголу, Таджикистан, Ліван, Сьєрра-Леоне, Ефіопію та Еритрею, Конго. [7, с. 4].

За час участі в міжнародних миротворчих операціях загинуло 19 українських військовослужбовців, понад 50 отримали поранення. Враховуючи гостроту цієї проблеми, Україна була ініціатором Конвенції щодо захисту миротворчого персоналу ООН, відкритої до підписання на 49-й сесії її Генеральної Асамблеї (1994 р.). В грудні цього ж року наша країна однією з перших підписала цей документ, а 6 липня 1995 р. український парламент його ратифікував [16, с. 22].

У лютому 1994 р. Україна задекларувала участь в Системі резервних угод (механізм, згідно з яким певні військові підрозділи країн, зарахованих до Системи резервних угод, знаходяться у готовності на своїй території і по запиті Секретаріату ООН та після ухвалення відповідного рішення, згідно з діючим в країні законодавством, над-

силаються до тієї чи іншої місії ООН). З того часу вона зарахована до складу країн-учасниць зазначеного механізму [14, с. 243].

Участь нашої держави в миротворчих операціях почалася із затвердження Верховною Радою України постанови від 3 липня 1992 року №12538-ХІІ «Про участь батальйонів Збройних сил України в Миротворчих Силах Організації Об'єднаних Націй у зонах конфліктів на території колишньої Югославії» [2, с. 92].

Станом на 1 липня 1995 року чисельність особового складу українського контингенту миротворчих сил ООН у колишній СФРЮ досягла максимального значення – 1293 військовослужбовці. У вересні-грудні того ж року відбулося скорочення загальної кількості миротворчих підрозділів під прапором України, скорочення посад штабних офіцерів, військових поліцейських та військових спостерігачів. 20 грудня 1995 р. миротворчі сили ООН завершили виконання миротворчої місії у колишній Югославії [6, с.14].

У середині 1990-х років паралельним напрямком діяльності «голубих шоломів» з українською символікою стала Екваторіальна Африка: 16 січня 1996 року Верховна Рада згідно із запитом Секретаріату ООН прийняла постанову «Про надання до місії ООН в Анголу інженерно-мостового підрозділу чисельністю 200 осіб», а вже наступного дня туди було відправлено 5 військовослужбовців Збройних Сил України у якості військових спостерігачів Організації.

Практичне виконання постанови у повному обсязі розпочалося через два місяці: 16 березня 1996 року в Луанду прибула 901-а окрема понтонно-мостова рота (опмр) чисельністю 200 осіб, 31 березня до Анголи було відправлено ще 9 військовослужбовців ЗС України на посади штабних офіцерів місії ООН. Виведення 901 опмр з технікою і озброєнням в Україну було здійснено з 20 по 23 грудня 1996 р. у зв'язку із закінченням мандату її діяльності в Анголі [3, с. 83].

25 березня 1996 р. Верховна Рада України прийняла постанову «Про участь миротворчих сил України у Славонії», відповідно до якої на територію колишньої Югославії було відправлено 17-ту вертольотну ескадрилью (150 осіб, 6 вертольотів), 8-му вертольотну ескадрилью (125 осіб, 10 вертольотів), 70-ту окрему танкову роту (160 осіб, 10 танків). 28 жовтня у Східну Славонію було додатково відправлено 64-ту окрему спеціальну механізовану роту чисельністю 105 військовослужбовців і 20 автомобілів.[14, с. 6]. Значна частина із перелічених підрозділів після виконання покладених на них завдань до кінця року була виведена на територію України і розформована, деякі продовжили виконання миротворчих функцій до середини

1997 р., що визначалось резолюцією Ради Безпеки ООН від 16 жовтня цього ж року про скорочення миротворчих підрозділів і штабних офіцерів при місії ООН у Східній Славонії [13]. Згідно з рішенням Верховного Головнокомандуючого Об'єднаними Збройними Силами НАТО у Європі 240-й особ миротворчих сил України було передислоковано із м. Сараєва в м. Мостар (Боснія і Герцеговина).

Косівська криза першої половини 1999 року, об'єктивно створюючи умови для безпосереднього втілення норм Закону «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях», продовжила традицію активної участі українських миротворців у перебігу балканських подій. Відповідно до Указу Президента України № 852 від 14 липня 1999 р. «Про направлення миротворчого контингенту для участі України у міжнародній миротворчій операції в Косово, Союзна Республіка Югославія», розробленого на основі резолюції Ради Безпеки ООН № 1244 від 10 червня 1999 р., Україна визнала за доцільне відрядити до складу міжнародної присутності з безпеки в Косово під егідою ООН український миротворчий контингент чисельністю до 800 військовослужбовців Збройних Сил України [23, с. 59]. Миротворчими частинами і підрозділами, орієнтованими на урегулювання Косівської кризи, стали: 57-й військовий шпиталь на 100 місць (штатний розпис шпиталю - 246 військовослужбовців, 111 одиниць техніки), 14-й вертолітний загін (90 військовослужбовців, 50 одиниць техніки, в тому числі 4 вертольоти), 37-а окрема рота забезпечення (108 чоловік особового складу, 36 одиниць техніки), окремий мотострілецький батальйон (356 військовослужбовців). За попередніми підрахунками спеціалістів, утримання українського контингенту в Косово у названому вище складі коштує близько 1 млн. 250 тис. доларів на місяць [2, с. 15]. Правове забезпечення участі українських миротворців у балканських подіях посилив Закон України від 16 липня, який схвалив Указ Президента України від 14 липня із застереженням: українські вояки «не братимуть участі в акціях, які загрожують їхньому життю, зокрема в акціях, пов'язаних із демілітаризацією військових формувань, які діяли й діють на території Косово» [19, с. 89].

Корткчасне перебування українських військових навесні 2003 р. у Кувейті було підготовчим кроком до участі України в операціях на території Іраку. До Кувейту було направлено батальйон радіаційного, хімічного, біологічного захисту через загрозу застосування іракськими військовими зброї масового знищення. Було проголошено, що українські військові ні в якому разі не братимуть участі у бойових

діях, а виконуватимуть суто гуманітарну місію у разі застосування зброї масового знищення [13, с. 10].

З 11 серпня 2003 р. український миротворчий контингент виконує завдання у складі Коаліційних об'єднаних оперативних сил у Республіці Ірак.

Виконуючи місію в Іраку, українському контингенту вдалось займатись відновленням інфраструктури зруйнованої війною країни. У провінції Васіт, за яку відповідали українські миротворці, було відремонтовано та збудовано десятки шкіл, дитячих садків, лікарень, об'єктів водопостачання, іригаційних систем, ліній електромереж, доріг [25, с. 6].

10 січня 2005 р. Президент України Леонід Кучма поставив завдання міністрам закордонних справ та оборони невідкладно приступити до виведення українського контингенту з Іраку у першій половині поточного року. Цей курс також продовжив Віктор Ющенко.

Наприкінці 2004 р. Леонід Кучма запропонував Верховній Раді направити українських миротворців в зону ізраїльсько-сирійського конфлікту. 21 квітня 2005 ВР України ухвалила закон, відповідно до якого президент може направити туди 200 українських миротворців для участі в силах ООН для спостереження за роз'єднанням ізраїльських та сирійських військ [25, с.8].

Українське військове представництво існувало ще у ряді країн в складі місій ООН, а саме: місія ООН у Грузії (з серпня 1993 р.) - військові спостерігачі (4 особи); спеціальна місія ООН в Афганістані (2000 – 2001 рр.) - військовий спостерігач (1 особа); місія ООН в Лівані (з липня 2000 р.) - 3-й окремий інженерний батальйон (187 осіб); місія ООН у Сьєрра-Леоне (з грудня 2000 р.) - 4-й окремий ремонтно-відновлюваний батальйон (530 осіб), з 12 березня 2001 р. ще й 20 окремий вертолітний загін (100 осіб); місія ООН у Ефіопії та Еритреї (з квітня 2001 р.) - військові спостерігачі (6 осіб), офіцер штабу (1 особа); місія ООН у Ліберії (3 січня 2004 р.) - 56-й окремий вертолітний загін [17, с. 8].

Як бачимо, після проголошення державної незалежності та утворення власних збройних сил Україна почала брати активну участь в операціях з підтримання миру та безпеки у рамках співпраці з ООН. На сьогодні вона впевнено входить до найбільших країн-контрибуторів останньої. Набутий українськими миротворцями досвід в операціях з підтримання миру дає можливість позитивно вирішувати проблемні питання щодо налагодження взаєморозуміння і взаємосумісності з силами НАТО.

Стаття 8 Закону «Про основи національної безпеки України», серед основних напрямів державної політики з національної безпеки визначає і такі як сприяння усуненню конфліктів, насамперед у регіонах, що межують з Україною; участь у міжнародній миротворчій діяльності під егідою ООН, ОБСЄ, інших міжнародних організацій у сфері безпеки, боротьба з міжнародним тероризмом і злочинними угрупованнями, а також протидія поширенню зброї масового ураження і засобів її доставки.[9]

ОБСЄ - це основний інструмент для запобігання конфлікту на ранніх стадіях, регулювання самої кризи і відновлення після конфлікту. Вона визнана регіональною організацією, у функції якої входить підтримка миру і безпеки. Така її роль була закріплена ООН, відповідно до статті VIII Статуту останньої. Виходячи з цього, ОБСЄ розгортає свою діяльність у даній сфері.

НАТО визнав ОБСЄ як найширшу організацію з безпеки в Європі. Дійсно, це єдина європейська структура безпеки, яка включає Росію, інші колишні радянські республіки та США. Без їх активної політичної участі вона ніколи б не відіграла важливої ролі у розв'язанні складних проблем у різних регіонах Європи та Середньої Азії [5, с. 142].

Діяльність ОБСЄ охоплює цілий ряд сфер - від заходів традиційного запобігання конфлікту до здійснення проєктів у сферах прав людини і свободи преси. Вона включає як присутність у регіоні на тимчасовій основі, так і функціонування спеціальних інституцій.

Закон «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» прийнятий українським парламентом 23 квітня 1999 р. Він визначає правові, організаційні та фінансові засади щодо участі України в міжнародних миротворчих операціях, а також порядок направлення Україною військового та цивільного персоналу, організації його підготовки та забезпечення для участі в діяльності по підтриманню міжнародного миру та безпеки [10].

Суттєвим положенням Закону є те, що він визначає ті міжнародні організації, під егідою яких Україна може брати участь в миротворчих операціях, що проводяться ними. Згідно з цим положенням, Україна бере участь у таких міжнародних миротворчих операціях:

- Організації Об'єднаних Націй, рішення на проведення яких прийнято її Радою Безпеки;

- Організації з безпеки і співробітництва в Європі чи інших регіональних організацій, які несуть відповідальність у сфері підтримання міжнародного миру і безпеки, згідно з положеннями глави VIII Статуту ООН [10].

Україна послідовно виступає за більш активну участь ОБСЄ у врегулюванні конфліктів на терені СНД. У цьому зв'язку, а також виходячи з необхідності підвищення миротворчого потенціалу організації, вона добивається реалізації концепції проведення операцій останньої з підтримання миру, і створення в рамках моделі безпеки відповідного досконалого механізму.

У положеннях про ОПМ в моделі безпеки особливий наголос Україна робить на обов'язковості забезпечення їх багатостороннього і неупередженого характеру та суворому дотриманні вимог стосовно підготовки і проведення, викладених у відповідних документах ООН і ОБСЄ, зокрема у Хельсинському документі 1992р, рішеннях Римської зустрічі Ради ОБСЄ 1993 р., Будапештського самміту 1994 р. [28]. Виходячи з цього, Україна наполягає, аби усі ОПМ в регіоні СНД здійснювались виключно під егідою, або за мандатом ОБСЄ (це знову ж таки не стосується Ради Безпеки ООН, на яку покладено головну відповідальність за підтримання миру і безпеки).

Основною формою співпраці України з ОБСЄ по врегулюванню конфліктів на терені СНД є участь її представників у Місіях спостереження, розгорнутих у зонах конфліктів пострадянського простору. Зокрема, це стосується місій в Грузії та Нагірному Карабасі.

Відповідно до Декларації Гельсінського самміту 1992 р., ОБСЄ розробила цілий ряд механізмів відрядження офіційних місій та особистих представників її голови для встановлення фактів, подання доповідей, здійснення моніторингу та посередницьких функцій згідно зі своїми повноваженнями щодо врегулювання кризових ситуацій та запобігання конфліктам. За останні роки вона вживала такі заходи стосовно Косова, Санджака, Воеводіни, Скоп'є, Грузії, Естонії, Таджикистану, Молдови, Латвії, Нагірного Карабаху та Чечні. Починаючи з вересня 1992р., організація здійснювала в Албанії, Болгарії, Хорватії, колишній Югославській Республіці Македонії, Угорщині та Румунії місії, покликані сприяти перевірці дотримання режиму санкцій, введених ООН щодо Федеративної Республіки Югославії (Сербія та Чорногорія) [21, с. 73].

Важливою віхою в розвитку ОБСЄ як структури безпеки став Стамбульський самміт 1999 р. Декларація останнього привернула увагу до кількох важливих моментів, що формують новий тип системи безпеки в Європі. Незважаючи на те, що усі конфлікти, з якими стикалась ОБСЄ, мали виключно внутрішній характер, жодна причетна до них країна не піддавала сумніву роль або правомірність участі Організації у пошуках мирного рішення. Росія у Стамбулі та-

кож погодилася з тим, що допомога ОБСЄ у Чечні сприятиме політичному вирішенню проблеми. Досягнення Стамбульського самміту полягає також у зобов'язанні застосовувати на практиці визнані принципи та норми, включаючи дотримання прав людини і меншин, засудження й неприйняття «етнічних чисток», підтримку безумовного та безпечного повернення біженців і переміщених осіб [20, с. 282].

Важливим чинником, що має особливе значення для забезпечення стабільності в зоні відповідальності ОБСЄ, є загальна підтримка країнами-учасницями політики толерантності в багатоетнічному суспільстві, «в якому поважаються права всіх громадян і норми права», але немає наміру порушувати чи піддавати сумніву суверенітет і територіальну цілісність країн, яких стосуються рішення міжнародного співтовариства. Стамбульська хартія європейської безпеки стала етапом в розвитку процесу включення організації до миротворчих операцій.

У 1999 році ОБСЄ істотно розширила діяльність і зміцнила свої позиції як головного інструменту попередження, запобігання, розв'язання конфліктів та подолання їх наслідків. Нові завдання виникли в Середній Азії, Кавказі та в Південно-Східній Європі. Загалом, постійні місії та інші органи ОБСЄ на місцях були задіяні в 25 різних операціях. До цього слід додати діяльність таких інститутів, як Верховний Комісар у справах національних меншин, Управління демократичних інститутів і прав людини (у Варшаві), представник з питань свободи слова, регіональна стратегія ОБСЄ та Пакт стабільності для Південно-Східної Європи [11, с. 21].

Участь Збройних сил України в миротворчих операціях пов'язана, насамперед, з діяльністю ОБСЄ, в зонах конфліктів на терені СНД. ОБСЄ залучена до врегулювання Нагірно-Карабахського конфлікту з 1992 року, коли було вирішено скликати конференцію в Мінську під егідою ООН, аби забезпечити успіх переговорів щодо мирного врегулювання конфлікту. Мінська конференція так і не досягла підписання мирної угоди між конфліктуючими сторонами. Однак, завдяки зусиллям «Мінської Групи», вдалося налагодити переговорний процес між ними і знайти політичне вирішення конфлікту. Результатом цих зусиль стало досягнення угоди про припинення вогню в 1994 році. З того часу в регіоні більш не було серйозних військових дій [15, с. 13].

На основі мандату ОБСЄ, встановленого на самміті у Будапешті у 1994 році, ОБСЄ готувалася до можливої операції з врегулювання Нагірно-Карабахського конфлікту за умов, якщо сторони укладуть мирну угоду. Будапештський документ у цьому контексті свідчить про можливе розгортання багатонаціональних миротворчих сил

ОБСЕ, в тому числі і за участю ЗСУ. Комітет з планування, заснований у Відні, розробив план такої операції. Точне призначення та характер залучення ОБСЕ до процесу вирішення цього конфлікту залежало, тим не менш, від фактичної потреби зацікавлених сторін.

Важливого значення надавалося врегулюванню проблеми Придністров'я. Об'єднані миротворчі сили складають приблизно 1300 осіб (Росія, Молдова і Придністров'я). Україна надає 10 військових спостерігачів, згідно рішення Одеського Документу від 20 березня 1998 року [26, с. 76].

Колишній прем'єр-міністр Росії Є. Примаков, призначений у червні 2000 року президентом В. Путіним на посаду голови Державної комісії з питань політичного врегулювання Придністровського конфлікту, запропонував заснувати війська для підтримки миру та стабільності (PSMF) чисельністю приблизно в 1600 осіб. Вони повинні були складатися з військовиків Російської Федерації та України, до яких мала приєднатися Група ОБСЕ з Міжнародного Контролю для забезпечення прозорості операції. Запропоновано, щоб PSMF були під мандатом ОБСЕ і під командуванням російського генерала [4, с. 62]. Однак, залучені сторони не погодились на цю пропозицію.

Декілька країн-членів ОБСЕ запропонували, щоб PSMF були сформовані з трьох міжнародних контингентів: РФ, України та третьої країни чи групи країн, яка поки що залишалася не визначеною. Це може виявитися складним вибором, враховуючи політичну чутливість Придністров'я до певних країн (наприклад, НАТО).

З огляду на вплив конфлікту на національну безпеку України, доцільно було б направити у Придністров'я український миротворчий контингент збройних сил під егідою ОБСЕ. Пропозиція про введення українських миротворців надійшла від сторін ще 1998 р., але тогочасне керівництво держави обмежило військову присутність спостерігачами. Враховуючи позицію Придністров'я щодо об'єднаних миротворчих сил, можливе залучення російських підрозділів. Проте вплив РФ, вірогідно, обмежуватиме присутність контингентів інших країн ОБСЕ [18, с. 63].

На різних форумах ОБСЕ Україна декілька разів виявляла свою готовність забезпечити тилову підтримку міжнародних миротворчих дій. Її військові експерти також демонстрували прагнення країни просувати процес виведення оперативних військ Російської Федерації з території Придністров'я [23, с. 77].

Основна роль в підтриманні миру в зоні грузино-абхазського конфлікту належала Колективним миротворчим силам ОБСЕ-СНД. 15

квітня 1994 р. Рада голів держав СНД прийняла Заяву, у якій висловила готовність ввести в зону конфлікту миротворчі сили останньої. На підставі цього 14 травня 1994 р. грузинська й абхазька сторони підписали Угоду про припинення вогню і роз'єднання сил. Згідно з нею, передбачалося створення зони безпеки з введенням туди миротворчих сил СНД. Нарешті, 21 жовтня 1994 р. главами держав-учасників СНД було прийнято конкретне рішення про розміщення в зоні конфлікту Колективних сил з підтримання миру, основу яких складав російський військовий контингент чисельністю в 1500 осіб [21, с. 53].

До завдань цих сил належало роз'єднання збройних формувань конфліктуючих сторін, контроль за роззброєннями і створення умов для повернення біженців. Рада голів держав СНД неодноразово зверталась до ООН щодо надання мандату на проведення миротворчої операції в Абхазії. Але ООН так і ненадала їй такого права. Україна поділяла таку позицію останньої і з тих же причин, що і в Таджикистані, не брала участі в Колективних силах з підтримання миру в Абхазії.

Нагомість, приймаючи до уваги рішення Постійного Комітету ОБСЄ від 29.03.1994 року і Постійної Ради ОБСЄ від 15.12.1999 року і з огляду на те, що участь України в урегулюванні конфліктів у Кавказькому регіоні відповідає інтересам підтримання миру і безпеки на Європейському континенті та національним інтересам держави, український миротворчий персонал у кількості до 20 чоловік із складу працівників органів державної влади був надісланий до місії ОБСЄ в Грузії [18, с. 509].

Місія ОБСЄ в Грузії була заснована в грудні 1992 року. Штаб місії знаходився в Тбілісі. До її складу входило 18 спостерігачів, із котрих четверо були військовими спостерігачами України. Місію також обслуговував український вертольотний загін. В обов'язки представників України входило забезпечення зв'язку з представниками ООН в Абхазії та доповідей в штаб-квартиру ОБСЄ про ситуацію в зоні конфлікту.

Завданнями Місії ОБСЄ в Грузії було створення сприятливого клімату для переговорів між конфліктуючими сторонами, щодо остаточного врегулювання конфлікту виключно мирним шляхом. Первинні завдання місії передбачали також сприяння в справі дотримання прав людини та створенні демократичних засад в країні, контроль і сприяння встановленню принципів свободи засобів масової інформації [1, с. 94].

Важливого значення надавалося також розв'язанню грузино-осетинського конфлікту. Завдання місії стосовно останнього полягали в наступному:

– сприяти в створенні більш широкої політичної бази на основі принципів і спостережень ОБСЄ та досягти політичного врегулювання конфлікту;

– допомагати у проведенні зустрічей між усіма сторонами, причетними до конфлікту, включаючи проведення круглих столів, для того, щоб знайти, визначити й усунути джерела напруги, поширити політичну згоду на території всієї зони конфлікту;

– давати рекомендації щодо якнайшвидшого проведення конференції під егідою ОБСЄ і за участю ООН, спрямованої на врегулювання конфлікту, включаючи визначення політичного статусу Південної Осетії;

– виконувати контролюючу роль щодо об'єднаних миротворчих сил, установити належні форми контакту з військовими командирами цих сил, спрямованими на проведення переговорів, збирати інформацію щодо військової становища, розслідувати випадки порушення існуючої угоди про припинення вогню і привертати увагу командирів до можливих політичних наслідків, спровокованих військовими діями [28].

Участь України могла розширитися до статусу офіційного посередника та введення миротворчих сил під егідою ООН чи ОБСЄ [24, с. 409]. Як і у Придністров'ї, перевагою України в урегулюванні конфліктів у Нагірному Карабаху, Абхазії та Південній Осетії була неупередженість. Посередницьким і миротворчим зусиллям України сприяла позиція керівництва Грузії, орієнтована на зміцнення українсько-грузинських відносин і виведення російських миротворців з території Грузії. Розміщення українських миротворців вважалося доцільним у контексті гарантування безпеки сторін у разі досягнення домовленостей з урегулювання і демілітаризації конфліктогенних зон, що за відсутності (чи обмеженої присутності) російських миротворчих контингентів сприяло б встановленню взаємної довіри між сторонами і запровадженню ними мирних ініціатив.

Однак, після серпневих 2008 р. подій на Кавказі, після того як Росія визнала незалежність Абхазії та Південної Осетії ситуація в регіоні кардинально змінилась і вимагає принципово нових підходів до її вирішення.

Отже, миротворча діяльність Збройних сил України забезпечується через реалізацію національного права України, зокрема через положення її Воєнної доктрини та Закону «Про основи національної безпеки України», де визначено, що участь ЗСУ в миротворчій діяльності ОБСЄ та ООН є основним механізмом реалізації миротворчої діяльності держави.

Джерела та література:

1. Анчабадзе Б. Грузия – Абхазия: реалии конфликта и перспективы урегулирования / Б. Анчабадзе // Матеріали міжнародної конференції - «Чорноморсько-каспійський регіон: умови та перспективи розвитку». - К.: НАН України, Ін-т пробл. міцності, 1998. - С. 93 – 100.
2. Бруз В.С. ООН і врегулювання міжнародних конфліктів / В.С. Бруз // Політика і час. - 2005. - № 5. - С. 90 – 96.
3. Бруз В.С. Україна в ООН: питання національної і міжнародної безпеки / В.С. Бруз // Політика і час. - 1994. - № 4. - С. 80 – 85.
4. Воєнна доктрина України: Затверджена Указом Президента від 15 червня 2004 р. № 648 зі змінами, внесеними Указом від 15 липня 2004 р. // Офіційний вісник України. - 2004. - №30.
5. Голопатюк Л. С. Миротворча діяльність Збройних Сил України у сучасній системі міжнародної безпеки / Л. С. Голопатюк // Матеріали міжнародної конференції - «Оборонна політика України: реалії та перспективи». - К.: Національний інститут проблем міжнародної безпеки. - 2006. - С. 33 – 45.
6. Голопатюк Л.С. Про підсумки підготовки та участі підрозділів і персоналу ЗСУ у миротворчій діяльності у 2003 році та завдання на 2004 рік / Л. С. Голопатюк // Доповідь на розширеному засіданні колегії МО України. - К.: Національний інститут проблем міжнародної безпеки. - 2003. - С. 3 – 12.
7. Гриднев В. П., Крюшин Н. Г., Родин В. А. Об идеологии разделительных линий в Европе: история и современность / В. П. Гриднев, Н. Г. Крюшин, В. А. Родин // Военная мысль. - 1998. - № 5. - С. 6 – 13.
8. Грищенко К. В ім'я запобігання війнам / К. Грищенко // Політика і час. - 1998. - № 6. - С. 36 – 42.
9. Гудим В. Досвід України в миротворчій операції КФОР та участі в програмі «Партнерство заради миру» [Електронний ресурс] / В. Гудим // Режим доступу - <http://www.niss.gov.ua/>.
10. Закон України «Про основи національної безпеки України» // Відомості Верховної Ради. - 2003. - № 39. - С. 301.
11. Закон України «Про участь України в міжнародних миротворчих операціях» // Народна армія. - 1999. - № 97. - С.3.
12. Льчук Л. За європейським виміром. Воєнна організація України в системі воєнно-політичних відносин (зовнішньополітичний аспект) / Л. Льчук // Політика і час. - 2005. - № 9. - С. 26 -29.
13. Кисилев А. К. К теории и практике миротворческих операций ООН [Електронний ресурс] / А. К. Кисилев // Режим доступу – <http://www.ptc.h10.ru/>.
14. Клименко О. П. Миротворча діяльність українського війська. Перше десятиліття / О. П. Клименко - К.: Неопалима купина, 2004. – 224 с.
15. Мельник О. М., Радиш Я. Ф. Міжнародні миротворчі операції: особливості правового регулювання / О.М. Мельник, Я. Ф. Радиш //

Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - Хмельницький: ІРУС. - 2004. - № 4. - С. 242 - 245.

16. Піховшек В. Східна Європа та українська реальність / В. Піховшек // Спостерігач. - 1992. - № 1. - с. 12 - 16.

17. Поляков Л., Сунгуровський М. Європейська безпека: нові загрози - старі відповіді / Л. Поляков, М. Сунгуровський // Національна безпека і оборона. - 2001. - №9. - С. 18 - 26.

18. Радиш Я., Мельник О., Андрієнко О. Миротворчі операції як елемент національної безпеки / Я. Радиш, О. Мельник, О. Андрієнко // Управління сучасним містом. - 2004. - № 10. - С. 3 - 9.

19. Ситник Т. П., Олуйко В. М., Вавренюк М. П. Національна безпека України: теорія і практика. Навч. посібник / Т. П. Ситник, В. М. Олуйко, М. П. Вавренюк. - К.: Кондор, 2007. - 615 с.

20. Ткачук Г. Військові аспекти нових геополітичних реалій України / Г. Ткачук // Військово-науковий вісник. - 2004. - Випуск № 6. - С. 281 - 287.

21. Україна на шляху до НАТО: через радикальні реформи до набуття членства / За ред. Г. Перепелиці. - К.: «Стилос», 2004. - 400 с.

22. Шамрай В. О., Коропаткін І. М. Участь Збройних сил України в міжнародних миротворчих операціях / В. О. Шамрай, І. М. Коропаткін // Вісник Хмельницького інституту регіонального управління та права. - Хмельницький: ІРУС. - 2006. - № 6. - С. 232 - 242.

23. Шелест Г. Українські миротворці на Близькому Сході / Г. Шелест // Політика і час. - 2005. - № 7. - 58 - 63.

24. Шерегін М. О. Україна та Росія у системі міжнародних відносин: Стратегічна перспектива / М. О. Шерегін. - К.: Вища освіта, 2001. - 420 с.

25. Шпитяк Л. Блакитні шоломи: допомога приходить з неба / Л. Шпитяк // Військо України. - 2007. - № 5 (83). - С. 4 - 8.

26. Drzewicki A. Udział wojsk ukraińskich w misjach pokojowych na terenie Europy jako praktyczna forma realizacji strategii bezpieczeństwa państwa / A. Drzewicki. - Warszawa: Centrum Stosunków Międzynarodowych, 2003. - St. 69 - 84.

27. Daws S. The Rolle of Regional Organizations: Introduction, Documents on Reform of the United Nations [Electronic resources] / S. Daws // Point of access - <http://www.uceps.org/>.

28. Jonson L. Keeping the peace in the OSCE [Electronic resources] / L. Jonson // Point of access - <http://www.osce.com/>.